

Висновки та рекомендації

за результатами реалізації проєкту «Сприяння покращенню та оцінка роботи регіональної митниці Закарпаття, проблеми та перспективи», здійсненого ГО «Карпатські обрії» в рамках проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За прозору та чесну митницю» протягом квітня-листопада 2023 року

ГО «КАРПАТСЬКІ ОБРІЇ» з 3 квітня по 30 листопада 2023 року реалізовувала проєкт «Сприяння покращенню та оцінка роботи регіональної митниці Закарпаття, проблеми та перспективи». Метою даного проєкту є проведення аналітичного та емпірико-соціологічного моніторингу по оцінці реформи митниці та окремих аспектів роботи територіальних органів Держмитслужби України в Закарпатській області. За цей період ми проводили щомісячне опитування громадян «Державний кордон дружній для друзів» (N=202), провели 2 фокус групи з учасниками ЗЕД, опитали методом глибинного інтерв'ю 7 суб'єктів ЗЕД, 3 митних брокерів, здійснювали кожні 2-тижневі огляди новин митної сфери, кожного місяця звітувались за проміжні результати проєкту, поширювали інформацію на нашій сторінці <https://www.facebook.com/NGOCarpathianHorizons> та надіслали 8 інформаційно-аналітичних довідок за проєктом.

Усі респонденти 202 громадян України вказали на існуючі проблеми на кордоні, найбільше значення:

- 59,9% - наявність черг на кордоні;
- 43,9% - повільна робота працівників на пунктах пропуску,
- 21,9% - закритий або відсутній туалет,
- 19,3% - відсутність місця для прийому їжі,
- 19,3% - відсутність/низька якість українського мобільного зв'язку;
- 8% - вимоги неправомірної вигоди (хабаря);

0,8 % набирають наступні твердження: - на укр. кордоні через вимкнене світло була кілька годинна затримка в русі, під час перезміна потрібно довго очікувати, - можна було б робити перезміна якимось поетапно, щоб процес пропуску не переривався, хамське відношення до людей, брудний туалет, запізнення електрички «Чоп-Захонь», **при проходженні огляду авто системою сканер, співробітник митниці який проводить огляд цією системою, постійно вимагає фінансову винагороду - хабар, за безперешкодний пропуск продуктових передач!**

22 респондентів зазначили свої побажання щодо покращення інфраструктури або умов перебування у пункті пропуску та на під'їзді до нього, а саме:

- жахливі санітарні умови;
- доступність та облаштованість місць для прийому їжі, обладнані та чисті туалети;
- з українського боку дорога потребує ремонту;
- залатати ями на дорозі пункту пропуску та розмістити зрозумілу розмітку, дорожні знаки;
- зменшити черги на автомобільних трасах біля митниць та на митницях;
- зробити сайт з електронною чергою, щоб розвантажити пункти перетину кордону, унеможливити безкінечні черги;
- КПП «Ужгород» на стадії ремонту уже 10 років, було б добре, щоб уже на решті завершили;
- місця для сидіння під час огляду транспортного засобу, так як хвилин 30-40 усі пасажери з дітьми та пенсіонери, змушені стояти на вулиці;

- наявність туалетів, можливість купити їжу та каву;
- на виїзд з України перевіряють краще, ніж на в'їзді;
- необхідні туалети з доступом та дотриманими санітарно-гігієнічними нормами;
- нормальний туалет, допомога, а не постійні незадоволені мордяки зажерлих співробітників митниці;
- нормальні вбиральні (туалети);
- організація пропуску авто за електронною чергою;
- покращення санітарних умов;
- працювати з 8.00 до 20.00, а не до 19.00-19.30 і навпаки;
- наявність чистих безкоштовних туалетів з українського боку митниці;
- обов'язкове людяне відношення до громадян, без хамства, груб'яництва, особливо, до жінок;
- цивілізований туалет та кафе;
- розміщення смітників на пунктах пропуску;
- наявність туалету на нейтральній зоні.

Результати глибинних інтерв'ю та 2 фокус-груп з суб'єктами ЗЕД свідчать про негативні тенденції як для ведення бізнесу так і для роботи органів Держмитслужби України. Для *експорту* виділено наступні проблеми:

Першою кричущою проблемою знову є корупція, яка на Закарпатті є системним явищем.

Друга проблема, це не фаховість працівників митних органів.

Третьою проблемою є відсутність виїзду зі сканера на КПП «Чоп», не зручно, що каміонів менше сканують, ніж він туди заїжджає, багато часу треба на заїзди, тому що не зручно, встановлено тільки для в'їзду, а для виїзду треба робити круги, щоб вирішити цю проблему потрібно встановити новий сканер.

Четвертою, кричущою проблемою є черги на кордонах, у зв'язку з запровадженням є-Черги. Час очікування для вантажних перевізників збільшився до 6 діб.

П'ята - затримки із оформлення різних сертифікатів;

Шоста, порушення термінів оформлення на експорт товарів;

Сьома, необхідність пломбування всіх експортних вантажів, що є негативною тенденцією, які відбулися на митниці протягом попередніх двох місяців.

З *імпортом* виділені наступні **проблеми**:

1. Завищення митної ставки на старе обладнання, відсутність експертів при його оцінці. Митна ставка у % співвідношенні для вітчизняного виробника. При імпорті завжди не та ціна, завищена вартість.

2. Комунікація з митницею відсутня її діяльність не є прозорою.

Вказані проблеми можна вирішити:

1. Змінювати митне законодавство,
2. Оцифрувати для того щоб воно було хоч трохи подібне до європейського.
3. Багато лазівок, неоднозначності і безвідповідальність за порушення законодавства посадовими особами митниці, прикордонної служби.

Що вирішити проблему з Е-чергами можна збільшивши пропускну здатність КПП та урівнявши усіх учасників, які бронюють у бронюванні, звернути увагу на КПП Лужанка, модернізувавши її для пропуску вантажівок 7.5 т. щоб зменшити час очікування потрібно повернути митних брокерів на пункти пропуску та спросити процедуру заміну декларацій

Для митних брокерів **проблемою** є:

1. Відсутність можливості перевірки достовірності документів (ось для Євро-1 мені подають документи і я не знаю правдиві там документи чи підроблені). Для вирішення - має бути єдина база, з доступом для митних брокерів.

2. Скасування Імпорту – 40.

3. Відсутності представників митних брокерів на кордонах, там зараз нікого не має,

ніде елементарно зробити скано-копію.

4. Повільна зміна декларацій під час митних операцій (коли помилка у букві, цифрі, знаком, елементарно зависла програма) – це суттєве питання. Що нас сповільнює. Як наслідок, відкликають декларацію. Далі- картка відмови, декілька таких карток нам зупиняють брокерську діяльність. Тут спостерігаємо предзв'яте відношення.

5. Недостатність вантажних вагонів, тобто проблеми з логістикою, її можна вирішити на державному рівні розширивши логістичну інфраструктуру, а саме збільшення пропускних пунктів.

6. Виділене наступне зауваження - коригування у вже оформленій декларації, то це займає дуже багато часу.

Суб'єкти ЗЕД не стикались з перешкодами при проходженні кордону та здійсненні митних процедур з боку суміжних країн при експортно-імпортних операціях, електронної черги. У суміжних країнах суб'єкти ЗЕД стикалися у позитивному порівнянні з проходженням таких процедур в Україні з чітким регламентом, порядком, процедурою та дотриманням законності. У негативному порівнянні - **угорці, блокують дуже сильно пропускну здатність вантажних автомобілів, паспортним контролем. Їхній прикордонник візьме двісті п'ятдесят паспортів водіїв оформить і все. Митниця може оформити більше. Це негласно, це вказівка від уряду. У них їхні відомства вирішили нам блокувати вантажопотік.**

Основні проблеми під час доставки продукції, сировини чи обладнання:

- 1) черги на кордоні;
- 2) недотримання закону, розбіжності в законодавстві з європейським країнами;
- 3) затримки із оформлення різних сертифікатів, порушення термінів оформлення на експорт товарів.

Висновки. Щодо результатів опитування громадян, варто організувати моніторингову групу, яка б перевірила усі пункти пропуску з українського боку, особливо, звернувши увагу на туалети та санітарний стан громадських приміщень, наявності місця для сидіння, при відсутності зразу виписувати штрафи. У цьому питанні на нашу думку, потрібні реальні дії, бо з року у рік позитивних змін не спостерігаємо.

Рекомендації митниці - це зменшення людського фактору, збільшення максимальної цифровізації, камери спостереження на пунктах пропуску і відновити діяльність Громадської Рада при Держмитслужбі - майданчика, де можна було б обговорити існуючі проблеми бізнесу.